

Tisdagen den 27 mars

Kl. 16.00

Tisdagen den

27 mars 1973

Ang. svenska företags konkurrens på utlandsmarknaden

Förhandlingarna leddes av herr förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 16 innevarande månad.

§ 2 Meddelande ang. bordläggningsplenium fredagen den 30 mars

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Bordläggningsplenium fredagen den 30 mars, som enligt den preliminära planen skulle börja kl. 13.00 eller 15.00, tar sin början kl. 13.00.

§ 3 Ang. svenska företags konkurrens på utlandsmarknaden

Herr statsministern PALME erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Magnussons* i Borås (m), dels herr *Ullstens* (fp) i kammarens protokoll för den 13 mars intagna frågor, nr 139 och 140, och anförde:

Herr talman! Herr Ullsten har frågat mig, om jag vill redogöra för vilka principer som gäller för svenska sändebuds arbete för att förbättra svenska företags konkurrenskraft i utlandet.

Herr Magnusson i Borås har frågat mig om jag anser att företrädare för statsmakten bör öva inflytande på främmande makter i val av leverantör för uppdrag i utlandet, när konkurrensförhållande föreligger mellan olika svenska företag.

Jag kommer att besvara dessa frågor i ett sammanhang.

Det är en viktig uppgift för de svenska utlandsmyndigheterna att tillvarata svenska ekonomiska intressen utomlands och särskilt att främja exporten.

En förutsättning för att beskickningarna och konsulaten skall kunna fullgöra dessa arbetsuppgifter är att de bygger upp ett kontaktnät med myndigheter, näringslivsorganisationer, banker och företag i stationeringslandet. Härigenom får de möjligheter att skaffa sig informationer om projekt av intresse för det svenska näringslivet och kan på ett tidigt stadium underrätta svenska företag om exempelvis anbudsinfordringar avseende varuleveranser och konsultuppdrag. Bevakningsuppgifter av den typen är särskilt viktiga i länder där svenska företag kan ha svårt att själva följa sådana frågor. Genom sitt lokala kontaktnät får utlandsmyndighet vidare möjlighet att stödja svenska exportansträngningar genom förmedling av kontakter med myndigheter och enskilda. En viktig uppgift för utlandsmyndigheterna är också att verka för att svenska varor och tjänster inte behandlas mindre förmånligt än liknande varor eller tjänster

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. svenska företags konkurrens på utlandsmarknaden

från andra länder.

Svaret på herr Magnussons fråga är självfallet nej.

Det ingår i de svenska utlandsmyndigheternas uppdrag att stödja svenska leverantörers försäljningsansträngningar utomlands. Något inflytande skall givetvis inte utövas på valet *mellan* svenska leverantörer.

Det förefaller som om herr Magnussons fråga skulle vara föranledd av en uppgift i en tidning att jag skulle sökt påverka regeringen i ett annat land i ett konkurrensläge mellan svenska företag. Jag dementerade omedelbart uppgiften. Det var, som jag därvid framhöll, ett felaktigt och kränkande påstående.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsministern för att jag har fått svar på min fråga.

Svenska företags möjligheter att arbeta ute på exportmarknaderna är givetvis av utomordentligt stor betydelse för hela vårt land. Den fråga som jag har ställt till statsministern är i sin tur av utomordentligt stor betydelse för det enskilda näringslivets förutsättningar att fullgöra den här uppgiften. Betydelsen kommer — får vi väl hoppas — att bli ännu större i framtiden när vi i större utsträckning kan utnyttja EG-avtalet och därmed öka svensk export och möjligheterna att utföra svenska tjänster i utlandet.

Naturligtvis skall våra officiella representanter inom och utom landet vara till bistånd i dessa sammanhang, och jag har ingen erinran mot de principer som statsministern har deklarerat här för de former varunder vår utlandsrepresentation skall arbeta. När konkurrensförhållanden råder mellan svenska företag — och det är ju inte så sällan fallet — är det givetvis ytterligt angeläget att företagen kan räkna med en obrottslig objektivitet från de officiella representanterna, och det tror jag också att de har all anledning att göra.

Det är därför som jag är tacksam över att statsministern obetingat har besvarat min fråga med nej, vilket ju innebär att vi båda har en gemensam uppfattning om detta problem och på vilket sätt det skall skötas.

Herr ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsministern för svaret på min enkla fråga.

Jag delar självfallet statsministerns uppfattning att det är en viktig uppgift för svenska utlandsmyndigheter att tillvarata de svenska ekonomiska intressena utomlands, framför allt när det gäller att främja exporten. Jag har heller liksom herr Magnusson i Borås inte något att invända i övrigt vad gäller den delen av svaret.

Men egentligen hade jag velat ställa min fråga på ett helt annat sätt. Jag ville fråga statsministern, om han var beredd att här i riksdagen dementera pressuppgifterna om inblandning från regeringens sida i ett pågående anbudsförfarande utomlands till förmån för ett av två deltagande svenska företag. Så direkt fick jag nu av någon för mig svårförklarlig anledning inte ställa frågan, men det viktiga för mig i dag är inte vad som hände då utan det svar som statsministern givit. Jag har

anledning att tolka det på så vis att det innebär ett klart förnekande från statsministern av all riktighet i Dagens Nyheters uppgifter.

Längre än så kan vi tydligen nu inte komma. Statsministern förnekar all inblandning till förmån för visst företag. Den svenska ambassadören i Warszawa förnekar kategoriskt att han haft med saken att göra. Det företag som utpekats som det förfördelade kan av naturliga skäl varken bekräfta eller förneka kontakter som det självt inte varit inblandat i. Från de polska myndigheterna har ingenting hörts, och Dagens Nyheter tar ingenting tillbaka.

För de företag som kan behöva anlita svenska ambassaders tjänster i sina försök att få uppdrag utomlands är svaret i dag ändå av värde. Grundlösa eller inte måste uppgifterna i Dagens Nyheter den 13 mars ha skapat en viss oro. Enligt statsministerns besked i dag finns det inte längre någon grund för en sådan oro. Regeringen och dess sändebud förhåller sig strikt neutrala i frågor om konkurrens mellan svenska företag i utlandet.

För framtiden, herr talman, är detta ett värdefullt besked.

Herr statsministern PALME:

Herr talman! För herr Magnusson i Borås vill jag bara bekräfta att vi är eniga i princip. Jag vill också understryka att exporten är viktig. Vi har ju anledning att glädja oss över att svensk export under de senaste månaderna har stigit med ungefär 25–30 procent jämfört med förra året, vilket vittnar gott om svenskt näringslivs konkurrenskraft på utlandsmarknaden. Det är naturligt att statsmakterna hjälper till i exportansträngningarna -- jag har fått många förfrågningar under årens lopp -- men det är lika viktigt att man sköter den grannliga uppgiften på ett sätt som inte på något vis kan tolkas som en inblandning i konkurrensen mellan svenska företag, och den principen har jag alltid strikt hållit.

Herr Ullstens anförande finner jag mera betänkligt. Det publicerades en braskande uppgift av en tidning över hela löpsedeln och förstasidan, en tidning som förfäktat höga journalistiska principer inte minst på senare tid och som understrukit att en dagstidning bör ge korrekt och allsidig information. Denna beskyllning hade man inte gjort ett försök att hos mig kontrollera innan den publicerades, och det är väl i och för sig illa. Min dementi infördes, och man kan ju tveka om det sätt på vilket dementin infördes. En dementi får alltid betydligt mindre dimensioner än den ursprungliga artikeln.

Men det kan inte sägas att tidningen vidhöll sin uppgift, medan däremot herr Ullsten så att säga var värre än den tidning som i och för sig hade betett sig föga korrekt. Han insinuerade att måhända skulle inte de här uppgifterna ha varit grundlösa, trots att de dementerats från alla håll som varit inblandade. Det tycker jag är tveksamt. Man har kunnat kritisera tidningen, men man har anledning att med något större kraft kritisera herr Ullsten.

Herr ULLSTEN (fp):

Herr talman! Statsministern tycker att jag var värre än den inblandade tidningen. Jag kan inte finna det. Jag har inte insinuerat att uppgifterna

Nr 53

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. svenska företags konkurrens på utlandsmarknaden

var korrekta. Jag har heller inte kunnat gå i god för att de är felaktiga. Jag har noterat vad statsministern här sagt och tagit det som ett bra besked om hur sådana här frågor skall handläggas.

Jag tycker, herr talman, att det är ganska naturligt att vi här i riksdagen ibland låter pressuppgifter av det här slaget bli utgångspunkt för enkla frågor i kammaren. Så långt som möjligt skall givetvis den typen av pressuppgifter kontrolleras, men i det här fallet var det inte möjligt. Det var pressuppgiften som sådan som skapade en politisk situation. Om man i ett sådant läge skall ta upp saken i riksdagen måste bli beroende av hur allvarligt man bedömer det förhållande som artikeln behandlar. I det här fallet tycker jag att den anklagelse mot statsministern som låg i Dagens Nyheters artikel var av det slaget att det var naturligt – om man utgår från rimlig parlamentarisk praxis – att statsministern fick ett tillfälle att även i riksdagen dementera uppgifterna. Det har han nu gjort.

Herr statsministern PALME:

Herr talman! Jag tycker att herr Ullsten skall hålla reda på olika delar i det här. Jag hade kritiserat tidningen i fråga med rätta därför att man inte hade kontrollerat uppgiften innan den publicerades – särskilt som denna tidning förfäktar så höga journalistiska principer. Jag hade kunnat kritisera tidningen på grund av det sätt på vilket dementin infördes, men den infördes i alla fall.

Jag har inte kritiserat herr Ullsten för att han tagit upp denna fråga i riksdagen. Det gav mig tvärtom ett bra tillfälle att återigen med skärpa understryka dementin. Men när nu denna dementi har kommit från mig, från ambassadören, från myndigheterna och från de företag som haft med saken att göra, så kunde herr Ullsten liksom herr Magnusson ha tagit den saken för gott och instämt med mig dels vad beträffar principen om objektivitet i anbudsförfarandet, dels i fråga om de krav man bör ställa på en allsidig och korrekt nyhetsförmedling, dels ock när det gäller den enstämmiga dementi som här föreligger. Det gjorde inte herr Ullsten, och det är detta jag tycker var ganska svagt.

Herr ULLSTEN (fp):

Herr talman! Den utgångspunkt som statsministern har för kritik mot mig är felaktig. Jag har inte insinuerat någonting, utan jag har slagit fast vad som är fakta, dvs. vad som har redovisats i den här affären. Men till de fakta som redovisats hör inte, som statsministern nu påstår, någon dementi från alla inblandade parter. Det förhåller sig, som jag sade förut, så att statsministern själv som en av parterna förnekar att uppgifterna är riktiga och jag har tagit det förnekandet för gott. Men såvitt jag förstår finns det ingenting som liknar en dementi från det företag som utpekats såsom förfördelat. Det finns såvitt jag förstår inte heller några uppgifter – i varje fall inga som jag har tillgång till – från de polska myndigheterna, vilka i hög grad också tillhör de inblandade parterna.

Jag tycker, herr talman, att den här debatten har varit nödvändig för ett klarläggande men tvingas efter statsministerns senaste inlägg notera att det kvarstår flera oklarheter än jag föreställde mig.

Herr statsministern PALME:

Herr talman! De besked som har kommit från myndigheterna och från det till synes förfördelade företaget har varit ganska klara. Man har sagt att den här typen av felaktiga påståenden inte gagnar svenska företag och den inblandade branschen. Men i stället för att godta en dementi fortsätter herr Ullsten att försöka göra gällande att det kanske föreligger någon oklarhet här eller någon liten rökstrimma, som kunde tyda på en eld.

Det är ganska svagt, herr Ullsten. Vi har i politiken anledning att slå vakt om så att säga renheten i politiken. En dementi, som stöds av alla inblandade och med skärpa understryks av den angräpnade, skall man godtaga. Man hamnar annars i försök till partipolitiska smätterier, och det är svagt.

Herr ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag har ingen annan mening än statsministern om att vi skall slå vakt om vad han kallar för renheten i politiken — det har vi anledning att påminna oss ganska ofta.

Statsministern säger nu, vilket jag inte kände till tidigare, att de inblandade myndigheterna — därmed måste då rimligen avses även de polska myndigheterna — har förnekat att innehållet i tidningsuppgifterna skulle vara korrekt. Det vore då rimligt, inte minst med hänsyn till det renhetskrav som statsministern ställer, att vi fick besked om i vilken form och var det förnekandet gjorts.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Ang. den fysiska riksplaneringen

Herr civilministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Tvärälund (c) den 22 februari framställda interpellation, nr 50, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Tvärälund har frågat mig om jag

1. anser att, i avvaktan på fastställd översiktsplan, annat underlag, som kommunen i samråd med länsstyrelsen finner tillräckligt för bedömning av markanvändningen, tills vidare får utgöra underlag för byggnadslov för glesbebyggelse,

2. anser att företrädare för jordbruket och skogsbruket obligatoriskt skall delta i planeringsarbetet för dessa näringar,

3. är beredd att i det fortsatta planeringsarbetet med den högvärdiga jordbruksmarken bevara den för sitt ändamål om andra alternativ uppfyller kraven på en god samhällsplanering,

4. är beredd att precisera omfattningen av Kungl. Maj:ts ingripande i det lokala planeringsarbetet.

Det beslut som fjolårets riksdag fattade angående hushållningen med mark och vatten (prop. 1972: 11, CU 1972: 35, rskr 1972: 348) innebar bl. a. dels att riktlinjer fastställdes för hur den fysiska riksplaneringen skall fullföljas i den kommunala planeringen, dels att medel tillskapades

Tisdagen den
27 mars 1973

*Ang. den fysiska
riksplaneringen*

för att främja en lämplig glesbebyggelseutveckling.

Det uppdrag som Kungl. Maj:t nyligen har lämnat länsstyrelserna och som herr Nilsson har som en utgångspunkt för sin interpellation avser direkt endast den första av de två punkter som jag nu har nämnt. Uppdraget går ut på att länsstyrelsen i nästa skede av den fysiska riksplaneringen skall överlägga med kommunerna om behovet av planering och åtgärder för reglering av markanvändningen inom områden som berörs av de av riksdagen fastställda riktlinjerna. Resultatet av detta arbetet skall enligt riksdagens beslut redovisas för Kungl. Maj:t. Till ledning för arbetet kan i vissa kommuner behöva göras översiktliga bedömningar av markanvändningen inom hela kommunens yta. I de anvisningar från civildepartementet som lämnats länsstyrelserna för uppdragets fullgörande ställs dock inga krav på sådana bedömningar.

I fråga om s. k. glesbebyggelse innebär riksdagsbeslutet att även sådan bebyggelse numera skall föregås av en prövning från allmän synpunkt av om och i så fall var den lämpligen bör komma till stånd. Prövningen, som skall göras i samband med byggnadslov, förutsätts i allmänhet ske med utgångspunkt i någon form av översiktliga bedömningar. Något formellt plankrav för glesbebyggelse ställs dock inte upp, vilket interpellanten synes ha utgått från. Det ankommer nu på kommunerna att ta ställning till hur glesbebyggelsefrågorna skall hanteras i kommunernas olika delar. Varken riksdagsbeslutet eller civildepartementets anvisningar kan tas till intäkt för att hävda något allmänt stopp för glesbebyggelse. Däremot kan det finnas goda skäl att i vissa områden vara återhållsam med att ta i anspråk nya arealer för bebyggelse innan planering kommit till stånd, särskilt i de områden där enligt riksdagsbeslutet viss restriktivitet bör iaktas mot ytterligare fritidsbebyggelse.

Statens planverk utarbetar för närvarande i samverkan med Svenska kommunförbundet anvisningar för översiktlig kommunal planering. I detta arbete ingår anvisningar för planering för spridd bebyggelse över huvud taget, alltså inte uteslutande vad som avses med s. k. glesbebyggelse. Denna del av anvisningsarbetet syftar till att ange enkla och smidiga handläggningsformer för dessa bebyggelsefrågor, med utgångspunkt i både planmässiga krav och medborgarnas krav på insyn och rättssäkerhet samt klarhet i förutsättningarna att få bygga i olika områden.

Med vad jag nu har sagt har jag besvarat herr Nilssons första och sista fråga och jag vill sammanfattningsvis understryka att någon generell prövning från Kungl. Maj:ts sida av kommunernas översiktliga bebyggelseplanering inte kommer att ske.

Med beteckningen företrädare för jord- och skogsbruket avses i anvisningarna liksom i förarbetena för riksdagsbeslutet såväl stalliga myndigheter på området som enskilda och intresseorganisationer. Vid en utökad översiktlig planering är det självklart att t. ex. lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser kommer att på ett aktivare sätt än tidigare delta i planeringsarbetet. Företag, organisationer eller enskilda personer kan inte äläggas att delta i planeringsarbetet. Länsstyrelser och kommuner har emellertid uppmanats att verka för ett utökat samrådsförfarande.

Det avsnitt i anvisningarna som herr Nilsson tar som utgångspunkt för sin fråga om högvärdig jordbruksmark går helt tillbaka på ett uttalande

från jordbruksutskottet (JoU 1969: 21). I anvisningarna anges nu att konflikter om markanvändningen i högvärdiga jordbruksområden skall behandlas i programarbetet. Härigenom kommer sådana konflikter att få en konkret belysning. Den av interpellanten föreslagna ändringen av anvisningarnas formulering skapar såvitt jag kan bedöma ingen klarhet om i vilken utsträckning högvärdig jordbruksmark skall få tas i anspråk för annat ändamål.

Herr NILSSON i Tvärålund (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation.

Jag har ställt interpellationen därför att jag och många med mig anser att lagstiftningen inte är så klar som önskvärt vore — detta inte minst med hänsyn till att kommunerna på det område interpellationen berör på sätt och vis har kommit in på nya beslutsområden. I motiveringen till riksdagsbeslutet är uttalat att kravet på detaljplan för glesbebyggelse kan eftergivnas om det finns översiktsplaner eller annat underlag för bedömningen. Jag har i min interpellation särskilt understrukit formuleringen ”annat underlag”. Det är framför allt detta som kan bli aktuellt fram till år 1976. Fram till denna tidpunkt är det fråga om en planeringstid för översiktsplanerna.

Jag har ansett att det var nödvändigt att få ett klarläggande uttalande från civilministern på denna punkt. Det är alltså avsikten med interpellationen.

Det råder, som jag nyss sade, stor osäkerhet i landet. Svaret som jag fått har, tycker jag, givit vissa förtydliganden som är av värde — och kanske av betydande värde — för kommunalmän och handläggare ute i kommuner och länsstyrelser.

Statsrådet säger att i vissa kommuner kan översiktliga bedömningar av markanvändningen inom hela kommunens yta behöva göras men att det inte ställs några krav i det avseendet. Prövningen skall göras i samband med byggnadslovet och förutsätts i allmänhet ske med utgångspunkt i någon form av översiktliga bedömningar. Jag tolkar den formuleringen så, att statsrådet menar att kommunerna själva i stort sett får välja den form de anser tillfyllest för den översiktliga bedömning som det är fråga om. Det understryks ytterligare av statsrådets uttalande längre fram i svaret att Kungl. Maj:t inte skall göra någon generell prövning. Kommunerna har alltså fått en möjlighet till beslut om byggnadslov som de inte tidigare har haft.

”Något formellt plankrav för glesbebyggelse ställs dock inte upp, vilket interpellanten synes ha utgått från”, fortsätter statsrådet. Jag har antytt den möjligheten för att pressa statsrådet till i stort sett de uttalanden som han nu har gjort. Statsrådet säger nämligen: ”Det ankommer nu på kommunerna att ta ställning till hur glesbebyggelsefrågorna skall hanteras i kommunernas olika delar.” Det är viktigt att ge kommunalmännen råg i ryggen för att de nu skall ta itu med de här frågorna, inte minst under den tid som återstår fram till 1976, när översiktsplaneringen i stor utsträckning skall kunna vara genomförd.

Det är också ett väsentligt uttalande, tycker jag, när statsrådet säger:

Nr 53

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. den fysiska
riksplaneringen

”Varken riksdagsbeslutet eller civildepartementets anvisningar kan tas till intäkt för att hävda något allmänt stopp för glesbebyggelse.” Dock är det en något negativ formulering. Personligen hade jag väl önskat att statsrådet hade formulerat sig ungefär som så, att riksdagsbeslutet och civildepartementets anvisningar inte är avsedda att hindra utan att främja önskvärd glesbebyggelse. Att de inte skall sätta stopp för glesbebyggelse är ju ett ganska hårt uttalande i och för sig.

I anslutning till de övriga frågorna uttalar statsrådet att lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser kommer att aktivare delta i planeringsarbetet. Företag, organisationer och enskilda – i varje fall bör det gälla organisationerna – har, efter vad jag kan förstå av svaret, möjlighet att delta i den utsträckning de själva vill aktivisera sig på det här området. Det var också det jag önskade uttalat av statsrådet.

När det gäller fråga nr 3 vill inte statsrådet instämma i den formulering jag har antytt i min interpellation. Han anser att det inte kan vinnas någon klarhet genom den. Avsikten med den formulering jag har gjort är att man skall kunna få en större restriktivitet när det gäller användning av högvärdig jordbruksmark för bostads- och tomtändamål. Min syn är den att högvärdig jordbruksmark kan betraktas på samma sätt som skyddsvärda områden, t. ex. kuster. Om man som i civildepartementets promemoria till länsstyrelserna begär likvärdiga lösningar, befarar jag att högvärdig jordbruksmark i de flesta fall i första hand kommer att användas. Man söker inte andra lösningar, om kravet skall vara likvärdighet med högvärdig jordbruksmark. Enligt min mening borde det räcka med att man söker uppnå bostadspolitikens mål i olika avseenden med de alternativa lösningar man kan finna för att undvika att använda högvärdig jordbruksmark.

På den punkten får jag väl anse att interpellationssvaret inte är positivt. Jag kan för min del inte finna att den formulering jag har föreslagit är så oklar att den inte borde kunna användas. Däremot bör den kunna ge en större restriktivitet i utnyttjandet för andra ändamål av en resurs som är så värdefull och skyddsvärd som högvärdig jordbruksmark.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag hade inte tänkt yttra mig i den här frågan, men jag var medveten om att herr Nilsson i Tvärålund hade frågat angående användningen av högvärdig jordbruksmark, och jag vill nu varmt instämma i de ord herr Nilsson yttrade att han inte var tillfreds med statsrådets svar på fråga nr 3. Jag tycker själv att det svaret är ytterligt märkligt.

År 1963 antog riksdagen, på förslag från jordbruksutskottet, enhälligt ett yttrande som innebar att högvärdig jordbruksmark icke skulle användas för bostadsbyggande om annan för samhällsbyggandet likvärdig mark kan ställas till förfogande – om jag nu citerar rätt ur minnet. I samband med att riksdagen behandlade den fysiska riksplaneringen väcktes också en motion, där bl. a. det begärdes ett uttalande om hur sådant skyddande av högvärdig jordbruksmark skall ske. Utskottets svar var något avvaktande; man hänvisade till jordbruksutskottets gamla

Tisdagen den
27 mars 1973*Ang. den fysiska
riksplaneringen*

uttalande.

Då blir jag ganska förvånad när statsrådet Lundkvist här säger i interpellationssvaret: "I anvisningarna anges nu att konflikter om markanvändningen i högvärdiga jordbruksområden skall behandlas i programarbetet." Jag vill ställa frågan: Är det konflikterna som programarbetet skall gå ut på att lösa? Här är det faktiskt fråga om någonting helt annat än konflikter.

Sedan 1969, när riksdagen beslutade att vi skulle skydda den högvärdiga åkerjorden, fortsätter nere i min landsända, i Malmöhus län, ett snabbt utbyggande av jordbruksjord som är karakteriserad med siffrorna 10 och 10 plus. Jag vet att det skall göras en ny gradering, men det är i alla fall den senaste gradering som finns. Särskilt syftar jag här på två områden. Den ena är Vellinge kommun. Ingen lär kunna ifrågasätta jordens beskaffenhet där, och kommunen är en av de snabbast expanderande i Malmöhus län. Det andra är Härslöv med Glumslövs backar —som i och för sig ur skönhets synpunkt borde vara helt skyddade — där man på åkerjorden i närheten av dessa, också karakteriserad som 10 plus, nu skall exploatera och bygga bostäder. Märkvärdigt är att när man vänder sig till kommunerna och hänvisar till att riksdagen har gjort ett uttalande att sådan mark inte skall användas om likvärdig mark finns, så är detta okänt för de kommuner jag har varit i kontakt med. Och jag tycker också det är märkvärdigt att, när riksdagen beslutar en sak som egentligen inte rör jordbruksintressena utan är av intresse för den fysiska riksplaneringen, byggandet får fortgå utan hänsyn till uttalandet.

Här talar statsrådet i sitt svar om att företrädare för lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser skall delta i planeringsarbetet. Men när man skall rädda sådan här åkerjord händer det relativt ofta att man kommer i konflikt med just jordbruksintressena. Det kan vara jordbrukare som klart ser att försäljning och exploatering av marken skulle ge betydligt högre vinster, särskilt om de ändå vill avyttra fastigheten. Här gäller det en ren riksplaneringsfråga, och jag instämmer gärna i herr Nilssons i Tvärålund yttrande att detta är områden som är skyddsvärda och att riksdagen har uttalat att dessa områden skall skyddas.

I svaret talas om "konflikter om markanvändningen". Vad är det för konflikter? Är det konflikter mellan kommunen och den enskilde markägaren, så kan man ju med den nya expropriationslagstiftningen klara det problemet. Är det konflikter mellan lantbruksnämnden och kommunen i den mån det skulle ligga i lantbruksnämndens intresse att marken som sådan bevarades? Det är i första hand, som jag ser det, ett riksintresse, och jag vill gärna ha statsrådet Lundkvists besked om i vad mån riksdagens uttalande i samband med den fysiska riksplaneringen, där man instämde i jordbruksutskottets yttrande, över huvud taget har gått ut till kommunerna. Och hur kan i så fall kommunerna nere i Vellinge och Härslöv få bygga ut denna högvärdiga jordbruksmark utan att ta hänsyn till vad riksdagen har sagt i den här frågan?

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! Jag vill göra några kommentarer i anledning av svaret på herr Nilssons i Tvärålund interpellation och det anförande som herr

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. den fysiska
riksplaneringen

Nilsson höll här.

Jag kan betyga att det finns en ganska utbredd oro i kommunerna när det gäller glesbygdsfrågorna. Man har inte riktigt fått klarhet i hur man skall behandla dem, och då ligger det nära till hands att man skjuter upp behandlingen och säger: Det går inte — vi måste vänta på riksplanering och annat som väl kommer att klaras av så småningom.

Och detta är svåra frågor. Har man en översiktlig planläggning eller har man diskuterat detaljplaner av olika slag är ju frågorna lösta i förväg, och då är det inga svårigheter. Här gäller det emellertid frågor som man ställs inför att lösa och som man gärna vill lösa men där man inte har något underlag.

Mot denna bakgrund tycker jag att svaret kunde ha varit litet utförligare i en del avseenden. Men det kan ju hända att begränsningen av svaret beror på frågans begränsning, så jag kan inte anklaga statsrådet för att medvetet ha begränsat svaret. Jag menar emellertid att det är en sak som borde ha kommit fram i svaret — en sak som förmodligen diskuterats mycket inom departementet, eftersom man från början inte torde ha haft den åsikt som senare kommit till uttryck. Det är kanske Kommunförbundets intressen som tillmötesgått i de anvisningar som givits ut. Jag syftar på att det är viktigt att man i den första delen av de diskussioner, som skall föras mellan länsstyrelser och kommuner, slår fast vilka kommuner som har riksplaneringsintresse och vilka som inte har det. Man skiljer alltså ut ett stort antal kommuner. Jag vet inte riktigt hur många det gäller. Man har vid något tillfälle preciserat antalet till 104, men siffran 180 är också nämnd — då tror jag emellertid att man har dubbelräknat i vissa fall. Det gäller under alla förhållanden mindre än hälften av samtliga kommuner; till det resultatet kommer man om man i riksplaneringspropositionen och i övriga handlingar undersöker vilka saker som anses vara av riksplaneringsintresse. Sedan kan man naturligtvis vidga begreppet och säga: Det och det är ett sådant intresse — här kan vi tänka oss att flytta fritidsbebyggelse och här finns det naturvårdsintressen. En älv går ju, för att ta ett exempel, genom flera kommuner och är intressant under hela sitt lopp.

Jag tycker det är mycket viktigt att man på detta sätt ger upplysning genom att skilja ut vissa kommuner som man inte behöver ha att göra med i fortsättningen. Något av detta borde alltså enligt min mening ha varit med i svaret.

Sedan skall det som har riksplaneringsintresse bli föremål för fortsatt utredning. Det skall fattas kommunala beslut som redovisas till Kungl. Maj:t. Glesbebyggelsen — som herr Nilsson i Tvärälund främst uppehållit sig vid — kommer att beröras i mycket liten utsträckning i detta hänseende. Den upplysningen borde kanske också ha lämnats i svaret, eftersom många förmodligen tror att dessa frågor kommer att behandlas vidare. Man kan emellertid inte göra någonting förrän den 1 juli 1976, då det hela väl skall vara färdigt och man kan få klarhet i frågorna.

Jag vill slå fast att det är angeläget att de kommuner, som har glesbebyggelseproblem, redan nu och oberoende av diskussionerna med länsstyrelserna — men gärna i anslutning till dem, eftersom man då har kontakt med länsstyrelserna och tillgång till deras experter — tänker

igenom dessa frågor. Som herr statsrådet sade är det inget krav på att man skall göra upp planer och sådant — det är bra om man gör det. Man skall i varje fall tänka sig in i hur glesbebyggelsen skall planeras: var man skall vara försiktig, var man skall utfärda förbud, var man skall släppa fram bebyggelse osv. Det är angeläget att man ägnar sig åt att klara av dessa saker, för det går i det långa loppet inte att ta ställning från fall till fall i samband med byggnadslovgivningen.

Dessa upplysningar gav statsrådet i viss utsträckning i svaret, men vad jag där saknade var en uppmaning till kommunerna att ta hand om de här frågorna och inte tro att detta löser sig i det fortsatta riksplaneringsarbetet.

Herr civilministern LUNDKVIST:

Herr talman! Det finns anledning slå fast att avsikten med den hantering som ligger inom ramen för det s. k. programarbetet är att klarlägga på vilket sätt kommuner som berörs av riksplaneringen i sin lokala planering avser att ta hänsyn till intentionerna i riksplaneringen. Det pågår nu överläggningar mellan länsstyrelser och kommuner för att klarlägga sättet för kommunernas fortsatta planering i dessa avseenden. Programarbetet syftar inte till att avkräva kommunerna någon typ av heltäckande plan, och det förmodar jag står klart för både interpellanten och de övriga talare som har deltagit i denna debatt.

Det är riktigt som herr Tobé sade, att frågan om glesbebyggelse är en helt annan sak. Vi har nu fått den ordningen att även glesbebyggelse bör föregås av bedömning från samhällets sida. Vi har då sagt att eftersom det är kommunerna själva som skall bevilja byggnadslov är det rimligt att de genom något slags översiktlig bedömning skaffar sig en uppfattning om var inom kommunen glesbebyggelse i fortsättningen kan vara den lämpligaste formen för bebyggelse och var det kan vara nödvändigt att bebyggelsen föregås av en detaljplaneläggning. Herr Nilsson i Tvärålund tycktes anse att jag gav ett något negativt uttryck för hur jag över huvud taget såg på glesbebyggelsen. Jag sade i mitt interpellationssvar att det i riktlinjerna inte finns någonting som pekar på ett stopp för glesbebyggelse. Att jag svarade på det sättet beror på att så har herr Nilsson ställt sin fråga.

Men låt mig få hänvisa till ett tidigare svar på en interpellation av herr Nilsson i Tvärålund. Den gången gällde det i stort sett samma fråga, och svaret gavs den 9 november 1972. Jag sade då att de uppdragna riktlinjerna innebär bl. a. att "glesbebyggelse — som är och kommer att vara den enda lämpliga byggandeformen i stora delar av landet — inte skall motverkas och att en betungande prövning inte skall införas. Något krav på planläggning aktualiseras inte. Men möjlighet skall ges till en bedömning i allmänhet mot bakgrund av översiktliga markhushållningsprogram — av i vad mån glesbebyggelse bör få komma till stånd." Detta gäller då de områden som inte berörs av särskilda anspråk inom ramen för riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen.

Det är riktigt som herr Nilsson i Tvärålund antog, att kommunerna själva får välja vilken typ av översiktlig planering de skall använda sig av. Och när herr Tobé talade om den oro som han visste för närvarande råder

ute i kommunerna i det här fallet, så är jag inte övertygad om att den oron längre finns kvar. Vi har nämligen redan haft en konferensverksamhet i gång i Kommunförbundets regi, där planverket har varit engagerat och där man ute i länen för alla kommuner redovisat både för programplaneringen och för förhållandet att vi numera också skall låta glesbebyggelse bli föremål för någon bedömning från samhällets sida. Det material som har redovisats vid de konferenserna kan säkerligen vara tillräcklig vägledning för kommunerna redan nu med avseende på var kommunen skall bygga glest och var det kan komma att krävas detaljplaneläggning. Planverket avser att utfärda ytterligare anvisningar under sommarens lopp. Jag säger det här med hänsyn till att jag av interpellationen fick intrycket att herr Nilsson i Tvärålund var orolig för att kommunerna skulle få lov att skjuta framför sig alla avgöranden om bebyggelse i de delar av kommunen där man kunde ifrågasätta huruvida glesbebyggelse var lämplig eller ej. Så är det inte. Man bör i kommunerna redan, med ledning av det material kommunerna hittills fått redovisat för sig, kunna gripa sig an med någon enkel form av översiktlig bedömning för den markhushållning man vill lägga fast för kommunens vidkommande i fortsättningen. Det finns inom varje kommun – på den punkten hoppas jag att vi ändå är överens – ett behov av att bedöma bebyggelseutvecklingen, var glesbebyggelse skall kunna få komma i fråga och var det kan komma att krävas detaljplaneläggning. Detta måste kunna bli till fördel för prövningen av enskilda ärenden, eftersom det, sedan man infört ordningen med en översiktlig bedömning i förväg från kommunernas sida, finns större möjligheter att efterge kraven på detaljplan även i områden som vi med hittillsvarande bedömning betraktat som tätbebyggelse. Jag syftar då på möjligheterna att släppa fram en och annan enstaka byggnad, exempelvis för att komplettera jordbruksbebyggelse med någon fritidsbostad, i områden där det kan beläggas lämpligt och där detta inte kan anses föregripa den planering i övrigt som man kan ha behov av.

När det gäller frågan om den högvärdiga jordbruksmarken hade jag rysligt svårt att förstå fru Sundberg. Jag fick ett intryck av att hon hade för sig att vi nu gått ifrån både riksdagsbeslutet 1969 och de intentioner som ligger i den fysiska riksplaneringen på denna punkt. Det är tvärtom så att vi i riktlinjerna för den fysiska riksplaneringen har slagit fast att vi skall vara rädda om den högvärdiga jordbruksmarken, att vi skall engagera oss vidare för finkartering av den högvärdiga jordbruksmarken och att vi vid den programmering som nu skall ske måste få möjligheter att bedöma var konflikter mellan å ena sidan högvärdig jordbruksmark och å andra sidan andra anspråk från samhällets sida kan uppstå. Fru Sundberg fann det märkligt att här över huvud taget skulle kunna finnas några konflikter. Om jag fattade henne rätt ansåg hon att man a priori skulle uttala att är det fråga om högvärdig jordbruksmark, så kan man över huvud taget inte diskutera någonting annat än att bevara den för jordbruksändamål. Men man får väl ändå lov att medge att det finns anledning att i de bedömningar som nu skall göras också pröva vilka motsatta intressen som kan komma att göra sig gällande och sedan ta all den hänsyn som är möjlig inom ramen för riktlinjerna till önskemålet att

bevara den högvärdiga jordbruksmarken. Där stöder vi oss på de formuleringar riksdagen har antagit. Den formulering som herr Nilsson i Tvärålund vill ha uppfattar jag bara som en nyansering av riksdagens formulering. Såvitt jag kan förstå medverkar den inte på något sätt till att precisera begreppet ytterligare. Jag kan inte finna att det för mitt vidkommande finns anledning att mot bakgrunden av den nya formulering som herr Nilsson i Tvärålund angett överge den formulering när det gäller den högvärdiga jordbruksmarken som riksdagen tidigare anslutit sig till.

Jag vill gärna till slut instämma med herr Tobé i att det självfallet är angeläget att våra kommuner nu tar sig an uppgiften att försöka skapa en bättre översiktlig bedömning av hushållningen med markresurserna. Skall vi uppnå fördelar inte bara med den fysiska riksplaneringen utan också när det gäller att över huvud taget kunna hushålla bättre med marken är det naturligtvis av utomordentligt värde att kommunerna till ledning för sin fortsatta planering också sörjer för att man får till stånd en översiktlig plan för kommunernas markhushållning.

Herr NILSSON i Tvärålund (c):

Herr talman! Statsrådet och jag -- och flera andra också -- är tydligen helt eniga om att det är viktigt att kommunerna tar fasta på det ansvar som riksdagen gett dem beträffande planeringen och även upplever det ansvar som ligger i den möjlighet de nu har att själva besluta om byggnadsplaneringen.

De uttalanden som statsrådet gjorde i sitt kompletterande svar var värdefulla. Statsrådet hänvisade till ett tidigare interpellationssvar där han uttalat sig positivare än vad han gjort i det svar han gett mig i dag när det gäller angelägenheten av och möjligheten till glesbebyggelse -- förtätning av byar exempelvis. Det vill jag tacka statsrådet för.

Herr Tobé har också verifierat den osäkerhet som råder ute i landet. Jag tycker att det är värdefullt att statsrådet här på nytt har uttalat att kommunerna inte behöver känna osäkerhet, att det är angeläget att kommunerna börjar med sin planering med full kraft och att de själva får avgöra vilket planeringsunderlag de anser vara till fyllest för den bebyggelse det här är fråga om.

Fru SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag skulle också gärna vilja vara överens med statsrådet Lundkvist. Men jag kan inte vara det. Det är någonting som inte är riktigt klart när det gäller riksdagens uttalande om den högvärdiga jordbruksmarken. Jag citerade ur minnet -- jag ber om ursäkt för om citatet var felaktigt beträffande ett eller annat ord -- att jordbruksmark icke skulle användas för bebyggelse "om annan för samhällsbyggande likvärdig mark kan ställas till förfogande". Det är ju den inskränkningen som är det väsentliga.

För att återvända till det exempel som jag nyss tog vet jag att representanter för Härslövs kommun har uppvakttat civilministern i denna fråga. Riksdagen har alltså beslutat att göra ett uttalande. Men här bygger man på mark som har fått det högsta graderingsvärde något slag av mark

kan få i vårt land, trots att det finns för byggande likvärdig mark, som är graderad med siffran 8, dvs. den är för jordbruksändamål betydligt sämre än den mest högvärdiga marken. Det finns alltså ingen bestämmelse som hindrar kommunerna att bygga, och att bygga i snabb takt, på denna högvärdiga jordbruksmark, trots att riksdagen har uttalat att annan mark, som är likvärdig ur samhällsbyggandesynpunkt, skall tas till vara i första hand.

Jag har förundrats över detta, alldeles speciellt när jag nu har sett länsstyrelsens i Malmöhus län planer för utbyggnad, där Lund, Staffans-
torp, Malmö och Vällinge kommuner ligger med stora expansionsplaner ut över precis den mest högvärdiga jordbruksmark som vi har i det här landet. De som jag har talat med i dessa kommuner kände över huvud taget inte till att riksdagen har gjort två sådana uttalanden.

Herr talman! Att jag begärde ordet berodde på att jag trodde att statsrådet Lundkvist kunde förklara för mig -- det har ju ändå snart gått fyra år -- varför man under denna tid inte har fört ut det här budskapet till kommunerna.

Sedan har det, herr talman, i samband med glesbebyggelserätten talats om kommunernas självstyrelse och rätt att lägga fast sin markhushållning, som statsrådet Lundkvist sade. Jag delar de synpunkter som därvid kommit fram. Men det märkvärdiga när det gällde jordbruksmarken var ju att riksdagen ville se denna fråga som ett riksintresse, dvs. att kommunerna inte skulle få anlägga enbart markpolitiska och ekonomiska synpunkter på kommunernas vidare utbyggnad, utan att andra, övergripande miljöintressen skulle liksom konkurrera eller att man skulle visa på annan markanvändning.

Statsrådet Lundkvist hänvisade till att jag hade ställt frågan om konflikterna. Jag går med på att konflikter kan uppkomma då det rör sig om ett riksintresse -- i detta fall ett miljövärdsintresse -- och ett intresse för den enskilda kommunen. Men när dessa frågor har debatterats, inte minst från regeringens sida, har man fått den uppfattningen att konfliktsituationen skulle uppstå mellan företrädare för jordbruket och kommunen. Det var därför jag ställde mig negativ. Nu klargjorde statsrådet Lundkvist att man kan se vidare på konfliktbegreppet, men jag vet inte när man kan tänka sig att kommunerna kommer att få något besked om dessa riksdagens uttalanden. Jag kan bara konstatera att varje vecka läggs högvärdig jordbruksmark under asfalt eller förvandlas till husgrunder. Jag anser att detta står i strid med två av riksdagens uttalanden.

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! På förslag av statsrådet Lundkvist ber jag att få ändra mitt uttryck "oro" till "osäkerhet". Jag har dess värre inte varit med på de konferenser som har hållits i länen, men jag har talat med folk som varit med där. Jag menar nu inte föredragshållarna -- visserligen har jag talat också med dem -- utan publiken, som fortfarande svävar i viss osäkerhet. Jag tror att det kanske hade varit välgörande, om man ägnat litet mera tid åt saker som inte har med riksplanering att göra, i varje fall vid några av konferenserna.

Nu har vi fått ett klart uttalande av statsrådet, med uppmaning att fastställa normer för en bedömning av de här frågorna. Därför gör jag bara det konstaterandet, att den första statsrådsrepliken ofta är mera innehållsrik än själva interpellationssvaret. Det är kanske otacksamt av mig att säga det, eftersom jag har fått norra Europas längsta interpellationssvar av statsrådet en gång i tiden; och jag vill inte påstå att det var så den här gången. Jag tycker dock att det var en värdefull komplettering som kom fram genom statsrådets uttalande i två omgångar i hans första replik.

Herr civilministern LUNDKVIST:

Herr talman! Låt mig till fru Sundberg säga att vi inte har haft något beslut om att börja bedriva en fysisk riksplanering förrän i höstas. Nu har vi det beslutet, och nu har redan de här konferenserna förekommit, där alltså intentionerna i riksdagens beslut om den fysiska riksplaneringen har klarlagts, där kommunerna har fått en hel del av det material som kan vara värdefullt för dem att använda i den kommande lokala planeringen och där alltså frågan om den högvärdiga jordbruksmarken nu kommer in i den riktiga hanteringen — om jag får använda det uttrycket — dvs. i det programarbete som skall ske i samråd mellan länsstyrelse och kommuner. Man skall med hänsyn till intentionerna göra avvägningar mellan intresset att bevara högvärdig jordbruksmark och andra intressen som just nu kan komma att göra anspråk på sådana områden. Sedan kommer resultatet av detta programarbete att redovisas för riksdagen, och fru Sundberg kommer själv att få möjlighet att granska vad som blivit resultatet av dessa avvägningar.

Till herr Tobé vill jag säga att informationsarbetet och upplysningsverksamheten inte kommer att stanna uteslutande vid de första konferenser som har hållits mellan kommunerna i Kommunförbundets regi och länsstyrelserna och där planverket har funnits med i bilden. Avsikten är att länsstyrelserna skall fortsätta diskussionerna med varje enskild kommun. Jag föreställer mig att det då skall finnas möjlighet att få eventuellt återstående oklara punkter klarlagda.

Jag är över huvud taget glad över att kunna säga att de här konferenserna som vi inledningsvis haft har mötts med mycket stort intresse och mycket stor förståelse. Inte minst har det material som ställts till kommunernas förfogande bedömts mycket positivt enligt de rapporter jag har fått från de kommunala företrädarna. Jag vågar tro att vi har kommit i gång på ett hyggligt sätt med den här formen för planering.

Överläggningen var härmed slutad.

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. SJ:s organisation i Ångeområdet

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr Stadlings (s) den 6 februari framställda interpellation, nr 33, och anförde:

Herr talman! Herr Stadling har frågat mig om jag är beredd att redovisa min tolkning av riksdagens beslut beträffande SJ:s framtida organisation i Ångeområdet.

För Ånges del gäller att driftverkstäderna för lok och godsvagnar – helt enligt statsmakternas beslut – kommer att inordnas under en verkstadsregion med Östersund som huvudort. Några förändringar i personalhänseende planeras inte i samband med denna övergång. För Ånges del gäller vidare att organisationsförändringen avseende driftavdelningen i övrigt endast kan komma att innebära en minskning av administrativ personal av storleksordningen 2 à 3 man.

Herr STADLING (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Det är positivt i den meningen att den omorganisation som nu avser Ångeområdet endast kommer att beröra två à tre man.

Att jag ställt frågan beror på – som jag också antytt i skrivningen – att man från SJ:s sida framhållit, att riksdagens uttalande inte får ges en sådan restriktiv tolkning att regionalpolitiska skäl skulle vara bindande för SJ i dess planering av distriktens verksamhet, utom i vissa undantagsfall.

Enligt den information som utgått till företagsnämnderna tycks samma uppfattning råda även bland SJ:s lokala planerare.

Från kommunens sida har vi tolkat beslutet enligt den skrivning, som utformats av trafikutskottet och som lyder: ”Utskottet förutsätter också i enlighet med sitt uttalande vid fjolårets riksdag att beträffande SJ:s organisation i Ångeområdet regionalpolitiska synpunkter vederbörligen beaktas.”

Jag vore tacksam om kommunikationsministern ville ge sin syn på hur riksdagens beslut skall tolkas även på denna punkt.

Herr OLSSON i Sundsvall (c):

Herr talman! Mot bakgrunden av vad som förevarit och de uttalanden som gjorts angående SJ:s organisation inom Ångeområdet vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att herr Stadling tagit upp denna fråga.

Jag har i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner till 1971 och 1972 års riksdagar med förslag till ändring av den regionala organisationen inom SJ motionerat om Ånges förhållanden i detta sammanhang. Läget var ju det att Ånge knappast nämndes i propositionerna men att man, eftersom förslaget till distriktsindelning inte skulle skära över länsgränserna, kunde riskera att verksamheten i Ånge skulle få ett minskat underlag. Vi vet att SJ under mycket lång tid har varit den viktigaste arbetsgivaren i Ånge och att antalet SJ-anställda där under de senaste årtiondena minskat. Enligt vissa uttalanden från SJ-håll kan man påräkna att antalet SJ-anställda under den kommande tioårsperioden genom

fortgående rationaliseringar kommer att minska med 40 procent.

Mot bakgrunden av svårigheterna att skapa ersättningsarbeten för minskningen av sysselsättningstillfällena både inom SJ och inom jord- och skogsbruket ser många i viss mån mörkt på framtidsförutsättningarna för Ånge. Det har bland befolkningen rått stor oro. Vissa förhoppningar uppstod när trafikutskottet hösten 1971 med anledning av motioner bl. a. av herr Stadling och mig bl. a. framhöll att regionalpolitiska synpunkter skulle beaktas vad gällde SJ:s organisation i Ångeområdet. Hösten 1972 fick vi en ny proposition, som föranledde motioner av ungefär motsvarande innebörd. Ett enhälligt trafikutskott framhöll då vikten av regionalpolitiska hänsynstaganden i Ångeområdet, och herr Stadling har ju nyss citerat utskottet.

Detta lät betryggande ur Ånges synpunkt, men sedan uppstod frågan hur riksdagsuttalandet skall tolkas och vad man kan förvänta sig av SJ:s verksamhet i Ånge mot bakgrunden av det. Vissa uttalanden från SJ-håll har föranlett farhågor för att SJ:s planering inte i speciellt stor utsträckning skulle komma att ligga i linje med vad vi hoppades att riksdagsbeslutet skulle innebära.

Statsrådets uttalande nu att kortsiktigt endast två à tre man skulle beröras låter kanske lugnande, men det gäller här inte bara konsekvenserna på kort sikt utan den stora frågan avser väl SJ:s verksamhet i Ånge på mera lång sikt. Härvidlag är det ju viktigt med samverkan mellan alla slag av statlig verksamhet, främst SJ:s, och den statliga lokaliseringspolitikerna för att tillgodose de regionalpolitiska målsättningarna.

Herr talman! Jag hoppas att kommunikationsministern skall använda sitt inflytande för att medverka till att ytterligare minskningar av SJ:s verksamhet i Ånge kan förhindras och att den positiva skrivningen i riksdagsbeslutet skall beaktas, så att rimliga regionalpolitiska hänsyn tas i planeringen av SJ:s verksamhet i Ånge.

Herr WINBERG (m):

Herr talman! Det har ju numera förts åtskilliga diskussioner här i kammaren om SJ:s organisation i Ångeområdet. Jag tror att kommunikationsministern och jag har svarat för merparten av de diskussionerna. Det är inte så underligt att det har varit åtskilliga debatter om den frågan därför att SJ betyder så mycket i området. Det är ett stort intresse i bygden för vad SJ tar sig till. SJ har en nyckelställning i Ånge, det vet vi.

Jag erinrar - jag tror att det var herr Olsson i Sundsvall som gjorde det också - om riksdagsbeslutet 1971 rörande vissa principer för trafikområdesindelningen. För ungefär ett år sedan hade kommunikationsministern och jag en diskussion med anledning av att jag hade frågat om den då föreslagna distriktsindelningen överensstämde med 1971 års beslut. Jag fick det svaret av statsrådet Norling att det ansåg han att det gjorde. Han sade vidare att det skulle ske en minskning med bara en man i Ångeområdet. Jag tillät mig kommentera att det väl skulle vara i ett ganska kort perspektiv om det skulle stanna med en man. Sedan fick vi riksdagsbeslutet 1972, som upprepade det beslut som riksdagen hade fattat 1971 om att regionalpolitiska hänsyn skulle beaktas.

Nu säger statsrådet, till skillnad från vad han sade i det svar som jag

Tisdagen den
27 mars 1973

Ang. SJ:s organisation i Ångeområdet

fick för ungefär ett år sedan, att det är aktuellt att flytta två à tre man på driftavdelningen. Jag konstaterar att det är ett annat svar än förra året. Det kan synas vara en ganska obetydlig skillnad, om det är ett par tre man eller en man, men det är en tendens som är litet farlig på sikt. Man kan alltså konstatera att åderlåtningen fortsätter här.

Sedan säger statsrådet att det förhållandet att man inordnar driftverkstaden i Ånge under en verkstadsregion i Östersund inte skall medföra någon personalförändring. Men sektionschefen som skall leda arbetet i Ånge skall väl vara placerad i Östersund, och bara det kan – jag säger *kan* – innebära en viss risk för att lok- och vagnunderhållet volymmässigt minskar i Ånge och så småningom ökar i Östersund i stället.

Jag vill också understryka, som både herr Stadling och herr Olsson har gjort förut, det uttalande som riksdagen gjorde 1972 om regionalpolitiska hänsyn. Och jag vill påpeka att Ånge var den enda ort som nämndes i trafikutskottets betänkande vilket godkändes av riksdagen. Det måste rimligen betyda någonting för Ånges del i förhållandet till andra orter som inte nämndes. Jag föreställer mig att anledningen till herr Stadlings interpellation är just den att det från SJ:s sida har ifrågasatts att beslutet innebar att Ånge skulle prioriteras i förhållande till andra orter när det gällde att ta regionalpolitiska hänsyn. En fråga som jag ställer till kommunikationsministern är då: Måste det inte innebära någonting när riksdagen nämner en viss ort och konstaterar att där skall det tas regionalpolitiska hänsyn?

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! För att börja med det sista som herr Winberg tog upp, så kan ju förklaringen delvis ligga i att det fanns motioner som behandlade just Ånge när riksdagen hade att ta ställning till omorganisationsförslaget. Jag är alldeles övertygad om att om det hade funnits motioner som berört andra namngivna orter så hade utskottet tagit in dem också i sitt slutliga uttalande om att man skulle ta regionalpolitiska hänsyn. Varför skulle utskottet inte ha gjort det?

Jag tror att det finns en risk för att den här debatten, om jag får använda det uttrycket, kan slå över litet grand. Här ställs frågor om hur man skall tolka riksdagens beslut om regionalpolitiska hänsyn just i fråga om Ånge, och den tesen drivs att här skulle fattas någonting i riksdagsbeslutet eller kanske rättare sagt i tillämpningen.

Trafikutskottet och sedermera riksdagen har beslutat att man skall beakta regionalpolitiska synpunkter när det gäller SJ:s organisation i Ångeområdet. Så långt är det klart. Det beslut som riksdagen tog synes åtminstone mig inte kunna ge upphov till några tolkningssvårigheter.

I 1971 års utskottsbetänkande, alltså vid den tidigare behandlingen av samma ärende, sade man – och det har inte bestritts av dem som nu diskuterar med mig – att rationaliseringsarbetet vid SJ skulle bedrivas med kraft och omfatta alla nivåer inom såväl centralförvaltningen som regionala och lokala enheter. Riksdagen har varit enig om detta men har ständigt sagt att regionalpolitiska synpunkter skall skänkas allt det beaktande, som är förenligt med en kraftfull rationalisering vid SJ.

Såvitt jag kan förstå, herr talman, har hittills ingenting framkommit

som skulle kunna ge stöd för påståendet att regionalpolitiska synpunkter icke skulle ha blivit beaktade i samband med SJ:s fullföljande av rationaliseringsuppdraget. Skulle någon ifrågasätta att sådana regionalpolitiska synpunkter har beaktats, är det naturligtvis tacknämligt om han talar om varpå han grundar detta påstående.

Med all hänsyn tagen till vikten av regionalpolitiska hänsyn skall vi kanske ändå vara litet försiktiga när vi resonerar om en, två eller tre mån på en viss bestämd ort och försöka ha ett något längre perspektiv. Det kan inte vara riksdagens uppgift att från tid till annan gå in i och kanske rent av vara kraftfullt vägledande vid varje åtgärd som skall företas ute på det regionala fältet vid exempelvis statens järnvägar. Vi skall också komma ihåg – herr Winberg tog upp det – att frågan om verkstäderna ingick som en del i den i propositionen om omorganisationen, som riksdagen sedermera fattade beslut om. I det fallet kan jag inte påminna mig att det var någon diskussion i riksdagen. Trafikutskottet tillstyrkte förslaget, och det blev sedermera också riksdagens beslut. Herr Winberg säger nu att det måste medföra att chefen för verkstaden i Ånge flyttar till Östersund. Ja, det är så dags att komma med det nu, sedan vi i riksdagen varit med om att besluta om denna förändring av verkstädernas inriktning och placering i framtiden. Såvilt jag kan påminna mig var det ingen diskussion i den delen när vi behandlade omorganisationen. Att sådana här förändringar måste förekomma är ingenting nytt, speciellt mot bakgrunden av riksdagens kraftigt uttalade besked om att rationaliseringsarbetet vid SJ skall bedrivas med kraft och omfatta alla nivåer.

Låt mig slutligen, herr talman, föra in en annan aspekt, som vi inte får glömma bort när vi diskuterar dessa frågor.

SJ har skyldighet att föra förhandlingar med personalorganisationerna om sådana här frågor. Jag vet – liksom interpellanten och övriga i debatten deltagande – att förhandlingar ständigt förs mellan personalorganisationerna och SJ om uppföljningen av sådana här beslut. Det pågår alltså ständigt förhandlingar både när det gäller trafikområdesfrågor, maskintjänstfrågor, underhållsfrågor, frågor beträffande ledningsfunktionerna inom distrikten osv. Om vi här i riksdagen alltför kraftfullt ger en inriktning åt SJ:s arbete på ett sätt som SJ betraktar som alltför bindande för sin dagliga rutinverksamhet – om vi får använda det uttrycket i dess positiva bemärkelse – skulle ett sådant handlingssätt kunna komma i kollision med de förhandlingar som förs mellan SJ och personalorganisationerna. Jag utgår från som självklart att interpellanten och övriga i debatten deltagande inte för ett ögonblick ifrågasätter personalens rättighet att från tid till annan diskutera med företaget och förhandla med företaget om hur den vill ha personalfrågorna lösta både i Ångeregionen och inom andra områden.

Med detta vill jag på nytt ha sagt att jag inte kan finna att det har framkommit någonting som skulle kunna ge stöd för påståendet att regionalpolitiska synpunkter inte har blivit skäligen beaktade i samband med SJ:s fullföljande av sitt uppdrag.

Herr WINBERG (m):

Herr talman! Statsrådet sade att om det hade väckts motioner beträffande andra orter hade de sannolikt också nämnts i betänkandet.

Det tror jag också, men det lönar sig inte särskilt mycket för oss att spekulera i det. Nu har vi ett officiellt betänkande, trafikutskottets betänkande nr 22 från i fjol, som riksdagen har gjort till sitt och där *endast* Ångeområdet är nämnt. Därför tycker jag att diskussionen må begränsas till Ångeområdet. Herr Stadlings fråga har uppenbarligen gällt tolkningen av den skrivning som fanns i betänkandet beträffande Ånge.

Nu säger statsrådet att det inte är någon tolkningssvårighet beträffande Ångebeslutet. Jag fattar det uttalandet som positivt och som att statsrådet tolkar det så som vi tre från Västernorrlandsbanken, som har deltagit i debatten, gör: i fortsättningen skall sådana synpunkter beaktas.

Anledningen till att denna fråga ideligen kommer igen är att man på SJ-håll, både centralt och regionalt, ständigt säger att det inte åligger SJ att ta regionalpolitiska hänsyn — SJ är ett trafikverk, SJ skall helt enkelt se till trafiksituationen och få ett så gott driftresultat som möjligt. Med denna skrivning åligger det enligt min uppfattning SJ att i fortsättningen beakta dessa synpunkter, i varje fall när det gäller Ångeområdet. Och jag menar att Ångeområdet på det sättet skiljer sig från andra områden.

Herr STADLING (s):

Herr talman! Kommunikationsministerns senaste inlägg ger klart besked på min sista fråga, och jag tackar för det.

Vad jag sedan vill framhålla är att man inte får förvänas över Ångebornas oro. Trenden har varit negativ den senaste 20-årsperioden. Vi motsätter oss inte rationalisering i vanlig ordning, men Ånge har tidigare varit den största och är nu den minsta. Jag skall anföra några siffror som jag har fått av de anställda och som visar utvecklingen från 1950:

Flyttningen av maskiningenjören med expeditionspersonal berörde ungefär 10 man, av trafikinspektören med expeditionspersonal ungefär 10 man, av tågledningen 5–6 man, av personal i omlastningsmagasinet 80–90 man och av SJ:s bussledning 3–4 man under åren 1970–1972. Genom automatisering av bangården berördes 6–8 man.

Från den 1 oktober 1972 har Ånge stationsområde minskat med ungefär 25 mil järnvägsspår och två stora järnvägsknutpunkter. Den minskning av stationsområdet som har drabbat Ånge stationsområde har tillförts Hudiksvall, Sundsvall och Östersund.

För elektro-, signal- och teletjänsten i Ånge blir underhållsområdena, säger de anställda, så små att det ifrågasättes om huvudorten i framtiden kommer att bli kvar i Ånge. Det är just den utvecklingen som Ångeborna är oroad av. Om omläggningen gäller 2–3 man är det ingenting att hänga upp sig på, men det är just den långsiktiga trenden som man är orolig för.

Överläggningen var härmed slutad.

- § 6 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner
nr 32 till lagutskottet,
nr 68 till jordbruksutskottet,
nr 80 till inrikesutskottet och
nr 85 till utskott enligt följande:

Bilaga 1 Utrikesdepartementet Utrikesutskottet

Bilaga 2	Försvarsdepartementet	Försvarsutskottet
Bilaga 3	Socialdepartementet	Socialutskottet
Bilaga 4	Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bilaga 5	Finansdepartementet	
	Driftbudgeten	Skatteutskottet
	Kapitalbudgeten	Finansutskottet
Bilaga 6	Utbildningsdepartementet	
	Driftbudgeten med undantag för punkten 2	Utbildningsutskottet
	Driftbudgeten, punkten 2 Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor	Kulturutskottet
	Kapitalbudgeten:	
	Punkten 5 Radio- och televisionshus .	Kulturutskottet
	Punkten 6 Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	Utbildningsutskottet
Bilaga 7	Jordbruksdepartementet	
	Punkten 3 Bidrag till projekteringskostnader för Åreprojektet	Kulturutskottet
	Övriga punkter	Jordbruksutskottet
Bilaga 8	Inrikesdepartementet	
	Driftbudgeten	Inrikesutskottet
	Kapitalbudgeten:	
	Punkten 3 Lånefonden för allmänna samlingslokaler	Civilutskottet
	Punkten 4 Regionalpolitiskt stöd:	
	Lokaliseringslån	Inrikesutskottet
Bilaga 9	Industridepartementet	Näringsutskottet
Bilaga 10	Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	Finansutskottet

§ 7 Föredrogs och hänvisades motionerna
nr 1624-1626 till lagutskottet,
nr 1627 till trafikutskottet och
nr 1628 till utbildningsutskottet.

§ 8 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkande nr 16, skatteutskottets betänkanden nr 14-16, försvarsutskottets betänkande nr 12, socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 11-13, socialutskottets betänkanden nr 1-3 och 6, utbildningsutskottets betänkanden nr 7-10, trafikutskottets betänkanden nr 1 och 6, jordbruksutskottets betänkanden nr 10-13, näringsutskottets betänkanden nr 21, 22, 24 och 25 samt civilutskottets betänkande nr 10.

§ 9 Herr förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle trafikutskottets betänkanden nr 1 och 6 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt inrikesutskottets betänkanden nr 11 och 12 sättas sist.

§ 10 Interpellation nr 64 ang. handläggningen av personalfrågorna vid omlokalisering av statlig verksamhet

Ordet lämnades på begäran till

Herr MUNDEBO (fp), som yttrande:

Herr talman! 1971 års riksdag beslutade om omlokalisering av ett 30-tal myndigheter och institutioner med sammanlagt över 6 000 anställda till 13 orter utanför Stockholmsområdet. Dessa omlokaliseringar kommer att ske under åren 1973–1976.

Förberedelsearbetet med att genomföra omflyttningarna pågår. Särskilda organisationskommittéer har inrättats vid de myndigheter som skall omlokaliseras. En särskild nämnd för omplaceringsfrågor – NOM – har inrättats. Denna nämnd skall pröva om anställda vid myndighet som skall flyttas har så vägande skäl mot flyttning att de bör undantas från flyttningsskyldighet. Statens personalnämnd skall biträda vid omlokalisering av berörd personal och medverka vid omplacering av tjänstemän som inte följer med. De berörda myndigheterna, liksom de organ som skall svara för lokalförsörjning, inredning m. m., har fått ett omfattande merarbete.

Delade meningar rådde redan då omlokaliseringsbeslutet fattades 1971. Det visar sig nu allt tydligare att en omlokalisering i den form och den omfattning som 1971 års riksdagsbeslut innebar medför betydande problem. Detta gäller bl. a. personalfrågorna. Jag vill beröra några sådana och framhålla vikten av att de handläggs i den positiva anda som 1971 års riksdag förutsatte.

Personalfrågorna ägnades stor uppmärksamhet vid 1971 års riksdagsbehandling. Inrikesutskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande bl. a. följande (InU 1971:15):

Personalen måste få inflytande i det fortsatta planerings- och utredningsarbetet. De bör få fyllig information om arbets- och bostadsförhållanden på den nya orten, och denna information bör vara objektiv och såvitt möjligt fullständig.

De ekonomiska förhandlingarna mellan staten och personalorganisationerna angående förmåner vid utflyttning bör från statens arbetsgivarens sida föras i en positiv anda med hänsyn till de anställdas i många fall brydsamma situation.

Det behövs kraftfulla arbetsförmedlande insatser: bl. a. bör statens personalnämnd få förstärkta resurser för sin verksamhet.

Utskottet behandlade ingående frågan om omstationeringsskyldighet och ansåg sig kunna godta detta krav, men framhöll att en sådan skyldighet torde bli aktuell endast för "ett förhållandevis begränsat antal anställda". Prövningen av dessa ärenden borde ske "i generös anda", och utskottet menade att omstationeringsskyldighet i realiteten inte skulle behöva krävas annat än "i särskilda fall".

I det förberedelsearbete för omlokalisering som nu pågår har en mångfald problem aktualiserats. Dessa har fått ökad tyngd i samband med regeringens förslag om en andra etapp av omlokalisering av statlig verksamhet, omfattande ytterligare ett 15-tal verk med ca 3 700 anställda (propositionen 1973:55). Som exempel kan nämnas följande:

Ett problem gäller de anställdas omstationeringsskyldighet. Denna fråga har ännu så länge aktualiserats endast i relativt begränsad omfattning – det är bara ett fåtal verk som är aktuella för omflyttning 1973. Det finns emellertid redan nu anledning att ifrågasätta om ärenden handläggs i överensstämmelse med riksdagsbeslutets intentioner.

Enligt uppgift från mitten av mars 1973 har NOM hittills behandlat 143 ansökningar om att undantas från flyttning. Av dessa har 67 avslagits. Detta innebär att närmare 50 procent av de sökande tvingats att flytta. Detta kan knappast sägas vara en "prövning i generös anda". Det innebär inte att omstationeringsskyldighet krävs bara "i särskilda fall".

NOM har inte fått klara riktlinjer för sin verksamhet. Sådana riktlinjer bör utarbetas. De bör – som 1971 års riksdag framhöll – präglas av en positiv syn, ärendena bör prövas i en generös anda och utgångspunkten vara att omstationering skall krävas bara i särskilda fall.

Ett annat problem gäller nytt arbete för dem som inte önskar flytta från Stockholmsområdet och nytt arbete till medflyttande make. Statens personalnämnd skall som nämnts biträda vid omlokalisering och medverka vid omplacering av tjänstemän. Dessa uppgifter kommer att successivt växa 1973–1976. Nämnden har hittills haft otillräckliga resurser. En viss förstärkning kommer att ske under detta år, dock inte på långt när i den omfattning som nämnden ansett nödvändig. Nämnden måste därför få ytterligare resurser för att kunna ombesörja sina uppgifter. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt medflyttande makes situation. Det torde i många fall bli svårt för medflyttande make att få nytt arbete på den nya lokaliseringssorten. I många fall blir det kvinnor som drabbas av detta.

De äldre tjänstemännens situation bör vidare ägnas särskild uppmärksamhet. Tjänstemän som inte önskar medflytta och som har bara ett fåtal år kvar till sin pensionering bör få rätt till förtidspension, och ansökningar härom bör prövas i generös anda.

Ett tredje problem gäller de anställdas bostadsfråga. Den som är anställd vid omlokalisering myndighet har möjlighet att få bostadsskaffningslån med statlig garanti för att förvärva bostadsrättslägenhet eller för att köpa radhus, villa etc. Detta är bra. Men det finns också en annan sida. Det är i många fall svårt att på dagens bostadsmarknad överlåta en bostad i Stockholmsområdet till det pris som gällde vid inflyttningstillfället. Detta gäller i synnerhet bostadsrättslägenhet. Den anställde – vilkens ekonomi redan av andra skäl i många fall försämras i samband med omflyttningen, t. ex. till följd av att make inte kan få arbete på den nya orten – drabbas då också av förluster i samband med försäljning av sin tidigare bostad eller måste kanske för en tid ha två bostäder. Staten måste svara för sådana merkostnader.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr finansministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att tillse att personalfrågorna vid omlokalisering av statlig verksamhet – i enlighet med 1971 års riksdagsbeslut – handläggs i positiv anda?

§ 11 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Härmed får jag meddela att jag under tiden den 9 april–13 april 1973 vistas på tjänsteresa i Australien och anhåller om tjänstledighet från riksdagsgöromålen under nämnda tid.

Stockholm den 27 mars 1973

Eric Holmqvist

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 12 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts proposition nr 86 med förslag till lag om ändring i lagen (1971:1082) om handel med ädelmetallarbeten, m. m.

§ 13 Anmäldes och bordlades

Lagutskottets betänkanden

Nr 8 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:14 med förslag till lag om ändring av skadeståndslivräntor m. m., jämte motion

Nr 9 i anledning av motion om strikt skadeståndsansvar inom sjukvården

Kulturutskottets betänkanden

Nr 9 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till stöd till idrotten jämte motion

Nr 11 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till ungdomsverksamhet jämte motioner

Nr 13 i anledning av motion angående Läckö slott

Nr 14 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till folkbildningsverksamhet jämte motioner

§ 14 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1629 av herr *Grebäck m. fl.*

Nr 1630 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1631 av herr *Lindkvist*

Nr 1632 av herr *Lindkvist*

Nr 1633 av fröken *Ljungberg m. fl.*

Nr 1634 av herr *Tobé m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:21 angående sanering av det äldre bostadsbeståndet

Nr 1635 av herr *Norrby* i Åkersberga

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:27 angående samordning av den civila och militära flygtrafikledningen i en organisation, m. m.

Nr 1636 av fru *Anér* och herr *Molin*

Nr 1637 av herr *Boo m. fl.*

Nr 1638 av herr *Helén m. fl.*

Nr 1639 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1640 av herr *Olof Johansson* i Stockholm

Nr 1641 av fru *Kristensson m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:33 med förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen, m. m.

Nr 1642 av herr *Hermansson m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:40 med förslag till sjömanslag, m. m.

Nr 1643 av herr *Nordgren m. fl.*

Nr 1644 av herr *Nordstrandh m. fl.*

Nr 1645 av herr *Rosqvist m. fl.*

Nr 1646 av herr *Takman* och fru *Nordlander*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:43 med förslag till lag om ändring i lagen (1972:650) om rätt till ledighet och lön vid deltagande i svenskundervisning för invandrare

Nr 1647 av fru *Hjelm-Wallén*

Nr 1648 av fru *Lundblad m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:47 angående förbättrade familjeförmåner inom den allmänna försäkringen, m. m.

Nr 1649 av herr *Hermansson m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:48 angående uttaget av avgifter till försäkringen för tilläggs pension och till den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen

Nr 1650 av herr *Dahlgren m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:55 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet

Nr 1651 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*

Nr 1652 av herr *Hovhammar m. fl.*

Nr 1653 av herr *Lindahl m. fl.*

Nr 1654 av herrar *Lothigius* och *Komstedt*

Nr 1655 av herr *Löfgren m. fl.*

Nr 1656 av herr *Magnusson* i Borås

Nr 1657 av herr *Regnéll m. fl.*

Nr 1658 av herr *Romanus*

Nr 1659 av herrar *Sjönell* och *Nilsson* i Tvärälund

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:58 med förslag till lag om ändring i allmänna prisregleringslagen (1956:236), m. m.

Nr 1660 av herr *Andersson* i Ljung *m. fl.*

Nr 1661 av herr *Eriksson* i Ulfsbyn och fröken *Eliasson*

Nr 53

Tisdagen den
27 mars 1973

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:65 angående anslag till regionmusiken för budgetåret 1973/74, m. m.

Nr 1662 av fru *Sundberg* och herr *Nordstrandh* avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:70 angående mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet, m. m.

Nr 1663 av herr *Bohman m. fl.*

Nr 1664 av herr *Hermansson m. fl.*

Nr 1665 av herrar *Schött* och *Krönmark*

Nr 1666 av herr *Wedén*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:75 angående vissa organisations- och anslagsfrågor m. m. rörande försvaret

§ 15 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Fru SUNDBERG (m), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:41 angående industripolitisk verksorganisation, m. m., måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter fredagen den 6 april.

Jag tillåter mig dessutom hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:32 med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken, m. m., måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till första plenum efter lördagen den 7 april.

Vad fru Sundberg hemställt bifölls.

§ 16 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga denna dag framställdes, nämligen av

Nr 155 Herr *Wikner (s)* till herr kommunikationsministern angående hastighetsbegränsningar på inlandsbanan:

Vill statsrådet redogöra för principerna för hastighetsbegränsningar på inlandsbanan?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.28

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert